

Гупаловська Мирослава

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

БЮДЖЕТ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

Важливою складовою економічного суверенітету держави, її фінансовою конституцією є бюджет. Бюджет держави відноситься до тієї сфери суспільного життя, що безпосередньо стосується інтересів всіх і кожного. Цей інтерес виникає, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення. У бюджеті будь-якої країни відбиваються важливі соціальні, економічні, політичні аспекти життя суспільства і людини. Тому на сьогодні неабиякого значення набуває використання бюджету як найбільш дієвого інструменту для створення сприятливого фінансового середовища та забезпечення макроекономічної рівноваги в країні.

Сучасна українська фінансова наука має великі власні напрацювання в галузі бюджету. Зокрема, свого часу, багато уваги цьому питанню присвячував видатний український вчений-економіст Сергій Ілліч Юрій. За його визначенням бюджет – це фінансовий баланс, що відображає план державних витрат і джерел їхнього фінансового покриття [1, с. 8].

Підтримуючи та розвиваючи думку С.І. Юрія, ми розглядаємо бюджет, як сукупність економічних відносин між державою і фізичними та юридичними особами, з приводу формування та витрачання основного грошового фонду держави для забезпечення першочергових потреб населення та виконання основних функцій держави з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни.

Функціонування бюджету здійснюється у взаємодії двох його особливих форм – доходів і видатків, кожна з яких має специфічне суспільне призначення, і які відображають діяльність держави. Разом з тим, незалежно від форми правління та політичного режиму будь-якої сучасної держави її міцність і стабільність залежить від здатності ефективно виконувати покладені на неї функції.

Функції цивілізованої держави за сферами (об'єктами) її діяльності можна поділити на внутрішні і зовнішні. Внутрішні функції – забезпечують внутрішню політику держави: політична, економічна, оподаткування і фінансового контролю, соціальна, екологічна, культурна (духовна), інформаційна, правоохоронна. У зовнішніх функціях держави можна виділити два основні напрямки: зовнішньополітична діяльність (тут особливе значення має функція оборони країни) і зовнішньоекономічна діяльність [2].

Реалізація державних функцій – це складний і багатоплановий процес впливу держави, її відповідних структур на певне коло суспільних відносин.

Виконання державою своїх функцій залежить від обсягу фінансових ресурсів держави, які повинні забезпечити реалізацію державної соціально-економічної політики, оборону та безпеку держави, виконання державних і місцевих програм розвитку й успішного функціонування галузей економіки, охорони здоров'я, зміцнення науково-технічного потенціалу й культури, покращення матеріального становища населення та окремих його груп, підтримки соціально-економічного розвитку регіонів.

Проаналізувавши показники виконання Державного бюджету України за 8 місяців 2015 р. прослідковуємо позитивну тенденцію щодо збільшення видатків проти відповідного показника 2014 р. на 25,0%, або на 74,6 млрд. грн. до 373,4 млрд. грн.

За функціональною класифікацією статей видатків державного бюджету у січні-вересні 2015 р.:

– видатки на обслуговування державного боргу зросли у 1,9 рази до 60,0 млрд. грн.;

– без урахування видатків на обслуговування державного боргу видатки на загальнодержавні функції зменшились на 2,8% до 12,2 млрд. грн.;

– видатки на оборону зросли у 2,2 рази до 32,6 млрд. грн.;

– видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу зросли на 24,% до 35,0 млрд. грн.;

– видатки на економічну діяльність зменшились на 13,5% до 21,6 млрд. грн.;

– видатки на охорону навколишнього природного середовища зросли на 41,7% до 2,1 млрд. грн.;

– видатки на житлово-комунальне господарство склали 4,9 млрд. грн.;

— видатки на охорону здоров'я знизились на 11,4% до 5,2 млрд. грн.;

— видатки на духовний та фізичний розвиток зросли на 30,9% до 4,0 млрд. грн.;

— видатки на освіту знизились на 1,8% до 20,4 млрд. грн.;

— видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення зросли на 0,4% до 64,3 млрд. грн. [3].

Аналіз статей видатків за функціональною класифікацією перш за все, демонструє переважання видатків, соціального спрямування, а також видатків, які спрямовані на розвиток економіки країни та людського потенціалу.

Якісне виконання державних функцій може бути забезпечене за рахунок відповідних обсягів та оптимальної структури видатків бюджетів. Як зазначив С.І. Юрій: «Знайти рівновагу між необхідними видатками та можливими надходженнями досить складно – це можна назвати фінансовим мистецтвом».

Тому проблеми використання бюджетних коштів у стимулюванні соціально-економічних процесів, раціонального розподілу видатків між окремими ланками бюджетної системи були завжди предметом особливої уваги з боку суспільства, адже саме за рахунок видатків бюджетів держава забезпечує розвиток пріоритетних галузей економіки, соціально-культурної сфери, підтримує належний рівень соціального захисту населення, обороноздатності країни та діяльність органів державної влади, державного управління, місцевого самоврядування [4, с. 315].

Підводячи підсумки, процитуємо С.І. Юрія, який досить влучно наголошував на тому, що «бачення бюджету як категорії економічної, а не тільки політичної є запорукою стабільного, динамічного розвитку України, досягнення європейських стандартів життя, економічної могутності країни» [5, с. 27]. Сучасні глобалізаційні процеси суттєво впливають на функції держави, посилюючи її роль як гаранта соціально-економічної стабільності. Виконання зазначених функцій потребує від держави дедалі більших за масштабами обсягів бюджетного фінансування. Отже, основною метою реалізації державної політики за допомогою бюджету має бути спрямування на забезпечення такого фінансування бюджету, яке сприяє економічному зростанню, створенню належних фінансових умов для розвитку країни та розв'язанню складних соціально-економічних проблем.

Література:

1. Юрій С.І. Концептуальні засади сутності бюджету / С.І. Юрій // Фінанси України. – 2001. – № 10. – С. 3–16.
2. Найважливіші функції держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anodonta.com.ua/study/1.html>.
3. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за I–III квартал 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Державні цільові програми та упорядкування програмного процесу в бюджетній сфері: монографія / В.М. Геєць, В.П. Александрова, О.І. Амоша та ін.; за ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – К.: Наукова думка; Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2008. – 383 с.
5. Юрій С.І. Бюджет, бюджетна доктрина та бюджетна політика держави: сучасна парадигма, іманентний детермінізм, реалії і перспективи / С.І. Юрій, В.Г. Дем'янишин // Світ фінансів. – 2010. – № 4. – С. 7–27.

Демкура Тарас

*Віце-президент з регіонального співробітництва ICC Ukraine,
аспірант кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу
Тернопільського національного економічного університету*

РОЛЬ ІНДУСТРІЇ МЕРЕЖЕВОГО МАРКЕТИНГУ ДЛЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ Й САМОЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

Основою сталого розвитку економіки країни є розвиток малого бізнесу, який характеризується високою мобільністю, динамічністю, гнучкістю, створює додаткові робочі місця, послаблює монополізм та сприяє розвитку інноваційних процесів.

Як незамінний та самостійний елемент ринкової економіки мале підприємництво сприяє структурній перебудові економіки, наповненню бюджету, згладжуванню соціальних конфліктів.

Важливу роль в розвитку малого підприємництва в світі відіграють компанії мережевого маркетингу, бізнес-модель яких дозволяє не лише забезпечувати збут продукції, а й реалізувати можливість незалежного підприємництва з незначними початковими інвестиціями. Як зазначає Томаш Мурус, голова ради директорів Української асоціації прямого продажу, основна місія компаній